C/2024/6821

29.11.2024

RECOMANDAREA CONSILIULUI

din 21 octombrie 2024

privind politicile economice, bugetare, de ocupare a forței de muncă și structurale ale Letoniei

(C/2024/6821)

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 121 alineatul (2) și articolul 148 alineatul (4),

având în vedere Regulamentul (UE) 2024/1263 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2024 privind coordonarea eficientă a politicilor economice și supravegherea bugetară multilaterală și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1466/97 al Consiliului ([1]), în special articolul 3 alineatul (3),

având în vedere recomandarea Comisiei Europene,

având în vedere rezoluțiile Parlamentului European,

având în vedere concluziile Consiliului European,

având în vedere avizul Comitetului pentru ocuparea forței de muncă,

având în vedere avizul Comitetului economic și financiar,

având în vedere avizul Comitetului pentru protecție socială,

având în vedere avizul Comitetului pentru politică economică,

întrucât:

(1) Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului ([2]), care a instituit Mecanismul de redresare și reziliență (denumit în continuare „mecanismul"), a intrat în vigoare la 19 februarie 2021. Mecanismul oferă statelor membre sprijin financiar pentru implementarea reformelor și a investițiilor, dând astfel un impuls bugetar finanțat de Uniune. În concordanță cu prioritățile semestrului european pentru coordonarea politicilor economice, mecanismul ajută la realizarea redresării economice și sociale și la implementarea unor reforme și investiții sustenabile, în special reforme și investiții pentru a promova tranziția verde și tranziția digitală și pentru a face mai reziliente economiile statelor membre. De asemenea, mecanismul contribuie la consolidarea finanțelor publice și la stimularea creșterii economice și a creării de locuri de muncă pe termen mediu și lung, la îmbunătățirea coeziunii teritoriale în cadrul Uniunii și la sprijinirea continuării punerii în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale.

(2) Regulamentul (UE) 2023/435 al Parlamentului European și al Consiliului ([3]) (denumit în continuare „Regulamentul REPowerEU"), care a fost adoptat la 27 februarie 2023, vizează eliminarea treptată a dependenței Uniunii de importurile de combustibili fosili din Rusia. Aceasta va contribui la realizarea securității energetice și la diversificarea aprovizionării Uniunii cu energie, sporind, în același timp, gradul de utilizare a surselor regenerabile de energie, capacitățile de stocare a energiei și eficiența energetică. Letonia a adăugat un nou capitol privind REPowerEU în planul său național de redresare și reziliență pentru a finanța reforme și investiții esențiale care vor contribui la atingerea obiectivelor REPowerEU.

([1]) JO L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

([2]) Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență (JO L 57, 18.2.2021, p. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([3]) Regulamentul (UE) 2023/435 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 februarie 2023 de modificare a Regulamentului (UE) 2021/241 în ceea ce privește capitolele privind REPowerEU din planurile de redresare și reziliență și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1303/2013, (UE) 2021/1060 și (UE) 2021/1755 și a Directivei 2003/87/CE, (JO L 63, 28.2.2023, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

(3) La 16 martie 2023, Comisia a publicat o comunicare intitulată „Competitivitatea pe termen lung a UE: perspectiva după 2030”, pentru a fundamenta deciziile în materie de politică și pentru a crea condițiile-cadru pentru stimularea creșterii. Comunicarea abordează competitivitatea din perspectiva a nouă factori determinanți care se susțin reciproc. Printre respectivii factori determinanți, accesul la capitalul privat, cercetarea și inovarea, educația și competențele, precum și o piață unică funcțională apar ca priorități de politică esențiale în materie de reforme și investiții în vederea abordării provocărilor actuale în materie de productivitate, precum și în vederea consolidării competitivității pe termen lung a Uniunii și a statelor sale membre. La 14 februarie 2024, Comisia a publicat o comunicare intitulată „Raportul anual privind piața unică și competitivitatea pentru 2024”. Respectiva comunicare detaliază punctele forte și provocările în materie de competitivitate cu care se confruntă piața unică europeană, urmărind evoluțiile anuale în funcție de cei nouă factori determinanți ai competitivității care au fost identificați.

(4) La 21 noiembrie 2023, Comisia a adoptat Analiza anuală a creșterii durabile pentru 2024, care marchează începutul semestrului european din 2024. La 22 martie 2024, Consiliul European și-a declarat susținerea pentru prioritățile Analizei anuale a creșterii durabile pentru 2024, care sunt axate pe cele patru dimensiuni ale durabilității competitive. Totodată, la 21 noiembrie 2023, Comisia a adoptat, pe baza Regulamentului (UE) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului ([4]), Raportul privind mecanismul de alertă 2024, în care nu a identificat Letonia ca fiind unul dintre statele membre care pot fi afectate sau pot fi expuse riscului de a fi afectate de dezechilibre și pentru care va fi necesar un bilanț aprofundat. La aceeași dată, Comisia a adoptat un aviz privind proiectul de plan bugetar pentru 2024 al Letoniei. Comisia a adoptat, de asemenea, o recomandare de recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro și o propunere de raport comun pentru 2024 privind ocuparea forței de muncă, în care se analizează punerea în aplicare a orientărilor pentru politicile de ocupare a forței de muncă și a principiilor Pilonului european al drepturilor sociale. Consiliul a adoptat Recomandarea privind politica economică a zonei euro ([5]) (denumită în continuare „Recomandarea pentru 2024 privind zona euro”) la 12 aprilie 2024 și Raportul comun privind ocuparea forței de muncă la 11 martie 2024.

(5) La 30 aprilie 2024 a intrat în vigoare noul cadru de guvernanță economică al Uniunii. Cadrul include noul Regulament (UE) 2024/1263 privind coordonarea eficientă a politicilor economice și supravegherea bugetară multilaterală, Regulamentul (CE) nr. 1467/97 al Consiliului ([6]) privind accelerarea și clarificarea aplicării procedurii de deficit excesiv, astfel cum a fost modificat, și Directiva 2011/85/UE a Consiliului ([7]) privind cerințele referitoare la cadrele bugetare ale statelor membre, astfel cum a fost modificată. Obiectivele noului cadru de guvernanță economică sunt promovarea unor finanțe publice solide și sustenabile, a unei creșteri durabile și favorabile incluziunii și a rezilienței prin intermediul reformelor și al investițiilor, precum și prevenirea deficitelor publice excesive. Noul cadru de guvernanță economică promovează, de asemenea, asumarea responsabilității la nivel național și pune un accent mai puternic pe obiectivele pe termen mediu, în combinație cu o aplicare a legii mai eficace și mai coerentă. Fiecare stat membru trebuie să prezinte Consiliului și Comisiei un plan bugetar-structural național pe termen mediu. Un plan bugetar-structural național pe termen mediu conține angajamentele unui stat membru în domeniile bugetului, reformelor și investițiilor și acoperă o perioadă de planificare de patru sau cinci ani, în funcție de durata normală a legislaturii naționale. Traiectoria cheltuielilor nete ([8]) care este indicată în planurile bugetar-structurale naționale pe termen mediu trebuie să respecte cerințele prevăzute în Regulamentul (UE) 2024/1263, inclusiv cerințele referitoare la plasarea sau menținerea datoriei publice pe o traiectorie descendentă plauzibilă până la sfârșitul perioadei de ajustare sau la menținerea acesteia la niveluri prudente, sub 60 % din produsul intern brut (PIB), și la aducerea și/sau menținerea deficitului public sub valoarea de referință din tratat de 3 % din PIB pe termen mediu. În cazul în care un stat membru se angajează să realizeze un set relevant de reforme și investiții în conformitate cu criteriile stabilite în Regulamentul (UE) 2024/1263, perioada de ajustare poate fi prelungită cu cel mult trei ani. Pentru a sprijini elaborarea planurilor bugetar-structurale naționale pe termen mediu respective, la 21 iunie 2024, Comisia a publicat orientări cu privire la informațiile care trebuie să fie furnizate de statele membre în planurile lor bugetar-structurale naționale pe termen mediu și în rapoartele lor anuale privind progresele înregistrate. În conformitate cu articolele 5 și 36 din Regulamentul (UE) 2024/1263, Comisia le-a transmis statelor membre traiectoriile de referință și informații tehnice, după caz. Statele membre trebuie să prezinte planurile lor bugetar-structurale naționale pe termen mediu până la 20 septembrie 2024, cu excepția cazului în care statul membru în cauză și Comisia convin să prelungească termenul cu o perioadă de timp rezonabilă. În conformitate cu cadrele lor juridice naționale, statele membre pot dezbate proiectele lor de planuri pe termen mediu

([4]) Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2011 privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice (JO L 306, 23.11.2011, p. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

([5]) Recomandarea Consiliului din 12 aprilie 2024 privind politica economică a zonei euro (JO C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Regulamentul (CE) nr. 1467/97 al Consiliului din 7 iulie 1997 privind accelerarea și clarificarea aplicării procedurii de deficit excesiv (JO L 209, 2.8.1997, p. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Directiva 2011/85/UE a Consiliului din 8 noiembrie 2011 privind cerințele referitoare la cadrele bugetare ale statelor membre (JO L 306, 23.11.2011, p. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Cheltuielile nete astfel cum sunt definite la articolul 2 punctul 2 din Regulamentul (UE) 2024/1263: „cheltuieli nete” înseamnă cheltuielile publice, excluzând: (i) cheltuielile cu dobânzile; (ii) măsurile discreționare privind veniturile; (iii) cheltuielile aferente programelor Uniunii care sunt acoperite integral de venituri din fondurile Uniunii; (iv) cheltuielile naționale cu cofinanțarea programelor finanțate de Uniune; (v) elementele ciclice ale cheltuielilor cu indemnizațiile de șomaj; și (vi) măsurile cu caracter excepțional, precum și alte măsuri temporare.

cu parlamentele lor naționale, pot solicita instituțiilor fiscal-bugetare independente să emită un aviz și pot desfășura o consultare a partenerilor sociali și a altor părți interesate de la nivel național.

(6) În 2024, semestrul european continuă să evolueze în paralel cu punerea în aplicare a mecanismului. Implementarea integrală a planurilor de redresare și reziliență rămâne esențială pentru îndeplinirea priorităților de politică din cadrul semestrului european, întrucât planurile respective contribuie la abordarea eficace a tuturor provocărilor care au fost identificate în cadrul recomandărilor specifice fiecărei țări relevante emise în ultimii ani sau la abordarea eficace a unui subset semnificativ al provocărilor respective. Recomandările specifice fiecărei țări pentru 2019, 2020, 2022 și 2023 rămân la fel de relevante pentru planurile de redresare și reziliență care au fost revizuite, actualizate sau modificate în conformitate cu articolele 14, 18 și 21 din Regulamentul (UE) 2021/241.

(7) La 30 aprilie 2021, Letonia a transmis Comisiei planul său național de redresare și reziliență, în conformitate cu articolul 18 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2021/241. În temeiul articolului 19 din Regulamentul (UE) 2021/241, Comisia a evaluat relevanța, eficacitatea, eficiența și coerența planului de redresare și reziliență, în conformitate cu orientările privind evaluarea prevăzute în anexa V la regulamentul menționat. La 13 iulie 2021, Consiliul a adoptat Decizia de punere în aplicare de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al Letoniei ([9]), care a fost modificată la 8 decembrie 2023 în temeiul articolului 18 alineatul (2) din Regulamentul (UE) 2021/241, pentru a actualiza contribuția financiară maximă aferentă sprijinului financiar nerambursabil, precum și pentru a include capitolul privind REPowerEU ([10]). Plata tranșelor este condiționată de adoptarea, în conformitate cu articolul 24 alineatul (5) din Regulamentul (UE) 2021/241, a unei decizii a Comisiei care să confirme faptul că Letonia a atins în mod satisfăcător jaloanele și țintele relevante stabilite în decizia de punere în aplicare a Consiliului. Faptul că acestea au fost atinse în mod satisfăcător presupune că nu s-au înregistrat regrese privind jaloanele și țintele atinse anterior.

(8) Letonia și-a prezentat, la 14 mai 2024, Programul național de reformă pentru 2024, iar la 30 aprilie 2024, Programul de stabilitate pentru 2024, în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1466/97 al Consiliului ([11]).

(9) La 19 iunie 2024, Comisia a publicat raportul de țară din 2024 pentru Letonia. În acest raport, Comisia a evaluat progresele realizate de Letonia în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor relevante specifice acestei țări care au fost adoptate de Consiliu în perioada 2019-2023 și a făcut bilanțul implementării de către Letonia a planului său de redresare și reziliență. Pe baza respectivei analize, în raportul de țară au fost identificate anumite deficiențe, legate de provocările care nu sunt abordate sau sunt abordate doar parțial în planul de redresare și reziliență, precum și provocări noi și emergente. De asemenea, raportul de țară a evaluat progresele realizate de Letonia în ceea ce privește punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale și îndeplinirea obiectivelor principale ale Uniunii în materie de ocupare a forței de muncă, de competențe și de reducere a sărăciei, precum și progresele înregistrate în ceea ce privește atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale Organizației Națiunilor Unite.

(10) În conformitate cu datele validate de Eurostat, deficitul public al Letoniei a scăzut de la 4,6 % din PIB în 2022 la 2,2 % în 2023, în timp ce datoria publică a crescut de la 41,8 % din PIB la sfârșitul anului 2022 la 43,6 % la sfârșitul anului 2023.

(11) La 12 iulie 2022, Consiliul a recomandat ([12]) Letoniei să întreprindă acțiuni pentru a asigura, în 2023, concordanța între creșterea cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național și o orientare în ansamblu neutră a politicilor fiscal-bugetare ([13]), luând în calcul sprijinul continuu, temporar și specific acordat gospodăriilor și întreprinderilor celor mai vulnerabile în fața creșterilor abrupte ale prețurilor la energie, precum și persoanelor care fug din Ucraina. Letoniei i s-a recomandat să fie pregătită să ajusteze cheltuielile curente în funcție de evoluția situației. De asemenea, i s-a recomandat să extindă investițiile publice pentru tranziția verde și cea digitală, precum și pentru securitatea energetică, ținând seama de inițiativa REPowerEU, inclusiv prin utilizarea mecanismului și a altor fonduri ale Uniunii. Potrivit estimărilor Comisiei, în 2023, orientarea fiscal-bugetară ([14]) a fost expansionistă, cu 0,5 % din PIB, în contextul unui nivel ridicat al inflației. În 2023 creșterea cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național (fără

([9]) ST 10157/21 INIT; ST 10157 ADD 1.

([10]) Decizia de punere în aplicare a Consiliului din 8 decembrie 2023 de modificare a Deciziei de punere în aplicare din 13 iulie 2021 de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al Letoniei (ST 15569/23 și ST 15569/23 ADD 1).

([11]) Regulamentul (CE) nr. 1466/97 al Consiliului din 7 iulie 1997 privind consolidarea supravegherii pozițiilor bugetare și supravegherea și coordonarea politicilor economice (JO L 209, 2.8.1997, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

([12]) Recomandarea Consiliului din 12 iulie 2022 privind Programul național de reformă al Letoniei pentru 2022 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Letoniei pentru 2022 (JO C 334, 1.9.2022, p. 112).

([13]) Potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, creșterea potențială a producției pe termen mediu a Letoniei în 2023, care este utilizată pentru a măsura orientarea fiscal-bugetară, este estimată la 7,6 % în termeni nominali, întemeindu-se pe rata medie de creștere potențială reală pe 10 ani și pe deflatorul PIB din 2023.

([14]) Orientarea fiscal-bugetară este definită ca o măsură a variației anuale a poziției bugetare subiacente a administrației publice. Scopul său este de a evalua impulsul economic generat de politicile fiscalbugetare, atât cele finanțate la nivel național, cât și cele finanțate de la bugetul Uniunii. Orientarea fiscal-bugetară este măsurată ca diferența dintre: (i) creșterea potențială pe termen mediu; și (ii) variația cheltuielilor primare, fără măsurile discreționare privind veniturile (și excluzând măsurile de urgență temporare legate de criza provocată de pandemia de COVID-19) și incluzând cheltuielile finanțate printr-un sprijin nerambursabil (granturi) din mecanism și din alte fonduri ale Uniunii.

măsurile discreționare privind veniturile) a avut o contribuție expansionistă de 1,1 % din PIB la orientarea fiscal-bugetară. Aceasta include reducerea cu 0,4 % din PIB a costului măsurilor de sprijin de urgență specifice pentru gospodăriile și întreprinderile cele mai vulnerabile în fața creșterilor abrupte ale prețurilor la energie. Prin urmare, contribuția expansionistă a cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național în 2023 nu s-a datorat sprijinului de urgență specific acordat gospodăriilor și întreprinderilor celor mai vulnerabile în fața creșterilor abrupte ale prețurilor la energie. Creșterea expansionistă a cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național (fără măsurile discreționare privind veniturile) a fost determinată de creșterea salariilor din sectorul public și a prestațiilor sociale. În concluzie, creșterea preconizată a cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național în 2023 nu a fost în concordanță cu recomandarea Consiliului din 12 iulie 2022. Cheltuielile finanțate prin granturi în cadrul mecanismului și prin alte fonduri ale Uniunii s-au ridicat la 1,5 % din PIB în 2023. Investițiile finanțate la nivel național s-au ridicat la 3,3 % din PIB în 2023, înregistrând o scădere anuală de 0,1 puncte procentuale față de 2022. Letonia a finanțat investiții suplimentare din mecanism și din alte fonduri ale Uniunii. Aceasta a finanțat investiții publice pentru tranziția verde și cea digitală și pentru securitatea energetică, cum ar fi achiziționarea de vehicule electrice pentru transportul public, îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor cu mai multe apartamente și a proprietăților comerciale, modernizarea rețelelor de transport și distribuție a energiei electrice, centralizarea guvernanței platformelor și sistemelor digitale din sectorul public, dezvoltarea competențelor digitale și digitalizarea proceselor în întreprinderi, dezvoltarea infrastructurii de bandă largă, precum și promovarea digitalizării în sectorul educației. Aceste investiții publice sunt finanțate în mare parte din mecanism și din alte fonduri ale Uniunii.

(12) În Programul de stabilitate pentru 2024, scenariul macroeconomic care stă la baza previziunilor bugetare estimează o creștere a PIB-ului real de 1,4 % în 2024 și de 2,9 % în 2025, proiectând inflația măsurată pe baza indicelui armonizat al prețurilor de consum (IAPC) la 1,6 % în 2024 și la 2,5 % în 2025. Conform politicilor actuale ([15]) din Programul de stabilitate pentru 2024, se preconizează că deficitul public va crește la 2,9 % din PIB în 2024 și va scădea la 2,7 % din PIB în 2025, în timp ce ponderea datoriei publice în PIB ar urma să crească la 45,2 % până la sfârșitul anului 2024 și la 46,3 % până la sfârșitul anului 2025. După 2025, se preconizează că deficitul public va scădea la 2,2 % din PIB în 2026, la 2,0 % în 2027 și la 1,7 % în 2028. Prin urmare, se preconizează că soldul bugetului public va rămâne sub valoarea de referință prevăzută în tratat, de 3 % din PIB, pe durata programului. Pe de altă parte, după 2025, se estimează că ponderea datoriei publice în PIB va scădea la 46,2 % în 2026, va crește la 48,8 % în 2027 și va scădea la 48,2 % în 2028.

(13) În previziunile Comisiei din primăvara anului 2024 se estimează că PIB-ul real va crește cu 1,7 % în 2024 și cu 2,6 % în 2025 și că inflația măsurată cu ajutorul IAPC se va situa la 1,6 % în 2024 și la 2,0 % în 2025.

(14) În previziunile Comisiei din primăvara anului 2024 se estimează un deficit public de 2,8 % din PIB pentru 2024 și, în același timp, o creștere a ponderii datoriei publice în PIB la 44,5 % până la sfârșitul anului 2024. În 2024, impactul eliminării treptate complete a măsurilor adoptate în domeniul energiei până la sfârșitul anului 2023 va fi mai mult decât compensat de cheltuielile suplimentare aferente creșterii salariilor din sectorul public pentru profesori și administrație, asistenței medicale și educației, precum și plăților suplimentare către pensionari. Dezvoltarea infrastructurii tehnice la frontiera țării va contribui la creșterea cheltuielilor cu investițiile publice. Se preconizează că introducerea plăților în avans pentru impozitul pe profit în sectorul financiar și creșterea înregistrată la nivelul ratelor pentru mai multe produse accizabile și al plăților de dividende de la întreprinderile de stat vor genera o creștere moderată a veniturilor. Potrivit estimărilor Comisiei, se preconizează că orientarea fiscal-bugetară va fi expansionistă, cu 0,9 % din PIB în 2024.

(15) Conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, în 2024 se preconizează finanțarea prin sprijin nerambursabil (denumit în continuare „granturi”), acordat în cadrul mecanismului, a unor cheltuieli reprezentând 1,6 % din PIB, comparativ cu 0,4 % din PIB în 2023. Cheltuielile finanțate din granturi acordate în cadrul mecanismului vor permite investiții de înaltă calitate și reforme care vor stimula productivitatea, fără a avea un impact direct asupra soldului bugetului public sau a datoriei publice a Letoniei.

(16) La 14 iulie 2023, Consiliul a recomandat ([16]) Letoniei să asigure o politică fiscal-bugetară prudentă, în special prin limitarea, în 2024, la maximum 3,0 % a creșterii nominale a cheltuielilor primare nete ([17]) finanțate la nivel național. În momentul execuției bugetelor pentru 2023 și al pregătirii proiectelor de planuri bugetare pentru 2024, statele membre au fost invitate să țină seama de faptul că Comisia va propune Consiliului deschiderea unor proceduri

([15]) Programul de stabilitate pentru 2024 prevede că, în conformitate cu politicile actuale, se preconizează că în 2025 deficitul bugetar va fi cu 0,5 puncte procentuale mai mare decât ținta de deficit prevăzută în Programul de stabilitate pentru 2024. Programul de stabilitate pentru 2024 nu include detalii privind măsurile de politică ce trebuie luate pentru a asigura respectarea țintelor de deficit.

([16]) Recomandarea Consiliului din 14 iulie 2023 privind Programul național de reformă al Letoniei pentru 2023 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Letoniei pentru 2023 (JO C 312, 1.9.2023, p. 125).

([17]) Cheltuielile primare nete sunt definite ca fiind cheltuielile finanțate la nivel național, excluzând: (i) măsurile discreționare privind veniturile; (ii) cheltuielile cu dobânzile; (iii) cheltuielile ciclice cu șomajul; și (iv) măsurile cu caracter excepțional, precum și alte măsuri temporare.

aplicabile deficitelor excesive bazate pe deficit, pe baza datelor privind rezultatul bugetar pentru 2023. Potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, se preconizează că în 2024 cheltuielile primare nete finanțate la nivel național ale Letoniei vor crește cu 4,9 %, situându-se peste rata maximă de creștere recomandată. Aceste cheltuieli suplimentare care depășesc rata maximă de creștere recomandată pentru cheltuielile primare nete finanțate la nivel național corespund unei proporții de 0,7 % din PIB în 2024. Cu toate acestea, cheltuielile primare nete în 2023 au fost mai mici (cu 0,9 % din PIB) decât se preconizase la momentul Recomandării Consiliului din 14 iulie 2023. Întrucât recomandarea pentru 2024 a fost formulată ca rată de creștere, evaluarea conformității trebuie să ia în considerare și efectul de bază din 2023. În cazul în care nivelul cheltuielilor primare nete din 2023 ar fi fost același cu cel preconizat la momentul Recomandării Consiliului din 14 iulie 2023, rata de creștere rezultată a cheltuielilor primare nete în 2024 ar fi fost cu 0,2 % din PIB mai mică decât rata de creștere recomandată. În general, se estimează că cheltuielile primare nete finanțate la nivel național riscă să nu fie pe deplin în concordanță cu recomandarea Consiliului.

(17) În plus, Consiliul a recomandat Letoniei să întreprindă acțiuni de eliminare treptată a măsurilor existente de sprijin de urgență în domeniul energiei, utilizând economiile aferente pentru a reduce deficitul public, cât mai curând posibil în 2023 și 2024. Consiliul a recomandat, de asemenea, ca, în cazul în care noi creșteri ale prețului energiei ar face necesară adoptarea de noi măsuri de sprijin sau menținerea celor existente, Letonia să se asigure că astfel de măsuri de sprijin sunt concepute astfel încât să protejeze gospodăriile și întreprinderile vulnerabile, să fie fezabile din punct de vedere bugetar și să incite în continuare la economisirea energiei. Potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, costul bugetar net ([18]) al măsurilor de sprijin de urgență în domeniul energiei este estimat la 1,0 % din PIB în 2023 și la 0,0 % din PIB atât în 2024, cât și în 2025. Dacă economiile aferente ar fi utilizate pentru a reduce deficitul public, astfel cum a recomandat Consiliul, respectivele previziuni ar presupune o ajustare fiscal-bugetară de 1,0 % din PIB în 2024, în timp ce cheltuielile primare nete finanțate la nivel național ([19]) aduc o contribuție contracționistă la orientarea fiscal-bugetară, de 0,5 % din PIB în anul respectiv. Măsurile de sprijin de urgență în domeniul energiei au fost eliminate progresiv în 2023 și 2024. Acest lucru este în conformitate cu recomandarea Consiliului. Cu toate acestea, se preconizează că economiile care vor rezulta nu vor fi utilizate în întregime pentru reducerea deficitului public. Există riscul ca acest lucru să nu fie în concordanță cu recomandarea Consiliului.

(18) În plus, Consiliul a recomandat, de asemenea, Letoniei să mențină investițiile publice finanțate la nivel național și să asigure absorbția eficace a granturilor acordate în cadrul mecanismului și a altor fonduri ale Uniunii, în special pentru a promova tranziția verde și cea digitală. Potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, investițiile publice finanțate la nivel național vor crește de la 3,3 % din PIB în 2023 la 3,4 % din PIB în 2024. Acest lucru este în concordanță cu recomandările Consiliului.

(19) Pe baza măsurilor de politică cunoscute la data la care s-au formulat previziunile și în ipoteza menținerii politicilor actuale, conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2024, deficitul public ar urma să ajungă la 2,9 % din PIB în 2025. Se preconizează că ponderea datoriei publice în PIB va crește la 46,3 % până la sfârșitul anului 2025. Creșterea ponderii datoriei în PIB în 2025 reflectă în principal o ajustare datorie-deficit pozitivă, precum și deficitul public.

(20) Veniturile fiscale ale Letoniei ca procent din PIB rămân cu mult sub media Uniunii, limitând finanțarea serviciilor publice, în special a asistenței medicale și a protecției sociale. În 2022, ponderea veniturilor fiscale a scăzut la 30,3 % din PIB (comparativ cu 40,2 % din PIB la nivelul Uniunii), acesta fiind cel mai scăzut nivel din ultimii trei ani. În domeniile fiscale mai puțin nefaste creșterii economice, în special în domeniul capitalului și al proprietății, Letonia se situează în continuare sub media Uniunii. Veniturile din impozitul pe profit s-au redresat treptat după corecția descendentă bruscă ce a avut loc în urma reformei din 2018, în timp ce reforma cadastrală pentru impozitarea proprietăților, menită să reflecte valorile curente de piață, nu a fost încă adoptată, deși sunt în curs lucrări de îmbunătățire a metodologiei de evaluare cadastrală. Veniturile relativ scăzute provenite din impozitarea veniturilor salariale, în pofida ratelor de impozitare relativ ridicate, sugerează că există un potențial de creștere a veniturilor din impozitele pe veniturile salariale. Acest lucru justifică depunerea unor eforturi susținute pentru a îmbunătăți conformarea fiscală și pentru a orienta activitatea economică de la economia subterană către economia formală. Între timp, sărăcia și inegalitatea veniturilor rămân ridicate în Letonia. Dintre statele membre ale Uniunii, Letonia are unul dintre cele mai mari procente de persoane expuse riscului de sărăcie și de excluziune socială, unul dintre cele mai mari riscuri de sărăcie pentru persoanele în vârstă, precum și unele dintre cele mai mici pensii în comparație cu salariile. Mai mult, inegalitatea veniturilor rămâne cu mult peste media Uniunii. Disparitățile în ceea ce privește sprijinul social la nivel municipal, calitatea slabă și disponibilitatea limitată a locuințelor sociale existente, precum și diferențele socioeconomice semnificative dintre regiuni continuă să reprezinte provocări pentru incluziunea socială

([18]) Această cifră reprezintă nivelul costului bugetar anual al măsurilor respective și include veniturile și cheltuielile și, după caz, exclude veniturile provenite din impozitele pe profiturile excepționale aplicate furnizorilor de energie.

([19]) Această contribuție este măsurată ca variație a cheltuielilor publice primare, excluzând: (i) impactul bugetar incremental al măsurilor discreționare privind veniturile; (ii) măsurile cu caracter excepțional; (iii) cheltuielile ciclice cu șomajul; și (iv) cheltuielile finanțate prin sprijin nerambursabil (granturi) din mecanism și din alte fonduri ale Uniunii, în raport cu rata de creștere potențială medie a PIB-ului nominal pe termen mediu (10 ani), exprimată ca procent din PIB-ul nominal.

și piața forței de muncă. Cheltuielile publice cu asistența medicală din Letonia rămân printre cele mai scăzute din Uniune, ceea ce duce la un nivel ridicat de nevoi de asistență medicală nesatisfăcute și la rezultate slabe în materie de sănătate. În ultimii ani, cheltuielile publice cu asistența medicală și sprijinul social au crescut temporar în contextul sprijinului de urgență legat de pandemie, precum și al altor alocări bugetare suplimentare ad-hoc. Cu toate acestea, bugetul pe 2024 prevede că cheltuielile publice în domeniul asistenței medicale vor scădea la nivelul din 2020 (4,7 % din PIB), iar cheltuielile cu protecția socială vor scădea sub nivelul din 2020 (12,4 % din PIB planificate în 2024, comparativ cu 13,3 % în 2020). Planurile pe termen mediu prevăd o reducere suplimentară a cheltuielilor publice cu asistența medicală, care ar urma să atingă 4,1 % din PIB în 2028, în timp ce cheltuielile publice cu protecția socială ar urma să crească treptat, ajungând la 13,8 % din PIB în 2028.

(21) În conformitate cu articolul 19 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul (UE) 2021/241 și cu criteriul 2.2 din anexa V la regulamentul respectiv, planul de redresare și reziliență include un set amplu de reforme și de investiții care se consolidează reciproc și care urmează să fie puse în aplicare până în 2026. Se preconizează că respectivele reforme și investiții vor contribui la abordarea eficace a tuturor provocărilor identificate în recomandările relevante specifice fiecărei țări sau a unui subset semnificativ al provocărilor respective. În acest interval scurt de timp, este esențial să se continue cu rapiditate implementarea efectivă a planului de redresare și reziliență, inclusiv a capitolului privind REPowerEU, pentru a stimula competitivitatea pe termen lung a Letoniei prin tranziția verde și tranziția digitală, asigurându-se în același timp echitatea socială. Pentru a-și îndeplini angajamentele din planul de redresare și reziliență până în august 2026, este esențial ca Letonia să continue punerea în aplicare a reformelor și a investițiilor. Implicarea sistematică a autorităților locale și regionale, a partenerilor sociali, a societății civile și a altor părți interesate relevante rămâne esențială pentru a asigura asumarea pe scară largă a implementării cu succes a planului de redresare și reziliență.

(22) În cadrul evaluării la jumătatea perioadei a programelor politicii de coeziune, în conformitate cu articolul 18 din Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului ([20]), Letonia trebuie să revizuiască fiecare program sprijinit prin Fondul european de dezvoltare regională (FEDR), Fondul social european Plus (FSE+), Fondul de coeziune și Fondul pentru o tranziție justă (FTJ) până în martie 2025, ținând seama, printre altele, de provocările identificate în recomandările specifice adresate țării în 2024 și de Planul național privind energia și clima. Respectiva revizuire stă la baza alocării definitive a fondurilor Uniunii incluse în fiecare program. Chiar dacă Letonia a înregistrat progrese în ceea ce privește punerea în aplicare a programelor politicii de coeziune și a Pilonului european al drepturilor sociale, persistă provocări și disparități regionale semnificative între capitala Riga și restul Letoniei, în special regiunea Latgale din est. Este esențial să se accelereze punerea în aplicare a programelor politicii de coeziune. Prioritățile convenite în cadrul programelor politicii de coeziune sunt în continuare relevante. Este important să se sprijine capacitatea întreprinderilor de a inova și de a digitaliza în vederea creșterii productivității. Sprijinirea măsurilor de eficiență energetică în clădiri și întreprinderi rămâne o prioritate. Totodată, este important să se asigure accesul în timp util la servicii și infrastructuri de sănătate, servicii sociale, inclusiv locuințe sociale, de bună calitate, continuând tranziția către o viață independentă și o îngrijire în comunitate. Activarea, recalificarea și perfecționarea șomerilor, precum și stimularea participării pe piața muncii a grupurilor subreprezentate rămân o prioritate. Îmbunătățirea calității și a caracterului incluziv al educației, precum și perfecționarea și recalificarea populației adulte ar trebui să continue. În contextul evaluării la jumătatea perioadei a programelor politicii de coeziune, disparitățile regionale existente și asigurarea unui nivel adecvat de investiții în domeniul privațiunii materiale (inclusiv în ceea ce privește asistența alimentară și materială) merită o atenție specială. Letonia ar putea, de asemenea, să utilizeze platforma „Tehnologii strategice pentru Europa”, instituită prin Regulamentul (UE) 2024/795 al Parlamentului European și al Consiliului ([21]), pentru a sprijini transformarea industriei, cu accent pe energia inteligentă și pe cea din surse regenerabile (de exemplu, parcurile de energie eoliană offshore), sectoare în care există interes din partea investitorilor internaționali, precum și pe bioeconomia și biotehnologia cu grad ridicat de cunoștințe.

(23) Pe lângă provocările economice și sociale abordate de planul de redresare și reziliență și de alte fonduri ale UE, Letonia se confruntă cu o serie de provocări suplimentare legate de mediul de afaceri, de deficitul de forță de muncă și de lipsa de personal calificat, precum și de tranziția către o energie curată și o economie verde.

([20]) Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize (JO L 231, 30.6.2021, p. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

([21]) Regulamentul (UE) 2024/795 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 februarie 2024 de instituire a platformei „Tehnologii strategice pentru Europa” (STEP) și de modificare a Directivei 2003/87/CE și a Regulamentelor (UE) 2021/1058, (UE) 2021/1056, (UE) 2021/1057, (UE) nr. 1303/2013, (UE) nr. 223/2014, (UE) 2021/1060, (UE) 2021/523, (UE) 2021/695, (UE) 2021/697 și (UE) 2021/241 (JO L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

(24) La o valoare de 14,9 % din PIB în 2022, investițiile în activități economice din Letonia se situează ușor sub nivelul Estoniei, de 16,5 % din PIB, și ușor peste nivelul Lituaniei, de 13,1 % din PIB. Cu toate acestea, nivelurile investițiilor private nete au rămas printre cele mai scăzute din Uniune, situându-se la 0,5 % în ultimii cinci ani, comparativ cu media Uniunii de 3,5 %. Rezultatele sondajului privind investițiile realizat de Banca Europeană de Investiții în 2023 sugerează că investițiile private sunt afectate de un grad ridicat de incertitudine, de lipsa de personal calificat și de costurile ridicate ale energiei. În 2023, 77 % dintre firmele letone – unul dintre cele mai ridicate procente din Uniune – considerau că reglementările comerciale reprezintă un obstacol pe termen lung în calea investițiilor. În plus, creditarea bancară a fost slabă, acționând ca un obstacol suplimentar în calea investițiilor în activități economice. Întreprinderile mici și mijlocii întâmpină dificultăți deosebite în obținerea de credite. Acest lucru se datorează în parte riscului de credit mai ridicat la care sunt expuse, dar și costului ridicat al creditelor, cerințelor stricte în materie de garanții și sarcinii administrative. Sectorul bancar este concentrat, ceea ce duce la o concurență slabă între bănci, acesta fiind unul dintre factorii care stau la baza ratelor ridicate ale dobânzii. Continuarea eforturilor vizând creșterea concurenței în sectorul bancar, inclusiv printr-o mai mare transparență în ceea ce privește ratele dobânzilor și alte costuri asociate împrumuturilor, ar stimula activitatea de creditare pe termen mediu. Mai mult, sistemele publice de creditare și schemele publice de garanții pentru domenii de investiții importante din punct de vedere strategic, cum ar fi tranziția verde și dezvoltarea regională, ar putea spori concurența efectivă pe piața bancară. În plus, creșterea disponibilității surselor de finanțare, altele decât cele bancare, ar fi utilă pentru investițiile în activități economice. Economia subterană este o problemă de lungă durată pentru mediul de afaceri, împiedicând investițiile, dezvoltarea competențelor și, în consecință, competitivitatea pe termen lung. Potrivit organizațiilor profesionale letone, economia subterană denaturează concurența și încurajează întreprinderile să rămână mici. Mai mult, potrivit băncilor din Letonia, prevalența economiei subterane și bilanțurile slabe ale întreprinderilor reprezintă obstacole majore în calea creșterii nivelului de creditare a întreprinderilor.

(25) Deficitul de forță de muncă și lipsa de personal calificat sunt în creștere în Letonia. În combinație cu provocările demografice și cu scăderea populației în vârstă de muncă, acest lucru reprezintă o provocare pentru competitivitatea țării. În 2023, cele mai mari deficite de forță de muncă au fost observate în domeniile științelor, tehnologiei, ingineriei și matematicii (STIM), sectoare extrem de relevante pentru creșterea productivității, precum și în domeniul tranziției verzi și al celei digitale. Până în 2030, se preconizează că cele mai semnificative deficite se vor înregistra în domeniul ingineriei, al industriei prelucrătoare și al construcțiilor, al științei, al matematicii și al tehnologiei informației. În plus, Letonia continuă să se confrunte și cu deficite în ceea ce privește asistența medicală și asistența socială. Nu mai puțin de 91 % dintre întreprinderile letone – peste media Uniunii de 81 % – menționează faptul că lipsa forței de muncă calificate reprezintă un obstacol în calea investițiilor. Proporția scăzută a absolvenților de tehnologie, inginerie și știință și, în consecință, lipsa cercetătorilor în aceste domenii reprezintă unul dintre principalele obstacole în calea consolidării capacității letone în materie de cercetare și inovare, în special în sectorul privat. Existența unor sisteme de educație și formare de înaltă calitate aliniate la nevoile în schimbare ale pieței forței de muncă, adoptarea unor măsuri de perfecționare și de recalificare bine orientate și îmbunătățirea condițiilor de muncă sunt esențiale pentru reducerea deficitului de forță de muncă și a lipsei de personal calificat și pentru îmbunătățirea competitivității țării, precum și pentru stimularea tranziției digitale și a celei verzi. Chiar dacă reformele recente au făcut ca educația și formarea profesională să devină mai flexibile și mai atractive, sunt necesare eforturi continue pentru modernizarea și îmbunătățirea ofertei de formare. Pentru a debloca oferta neexploatată de forță de muncă, măsurile de formare trebuie să fie accesibile, inclusiv pentru lucrătorii cu un nivel scăzut de calificare, precum și la nivel interregional.

(26) Letonia se bucură de una dintre cele mai ridicate ponderi ale energiei din surse regenerabile din Uniune. Acest lucru se datorează în principal producției de energie electrică de la hidrocentrale și gradului ridicat de utilizare a biomasei, cu precădere în sectorul termoficării. Există posibilitatea de a diversifica și mai mult mixul energetic din surse regenerabile al țării. În 2022 și 2023, Letonia a înregistrat o creștere a capacității instalate pentru energia solară și eoliană, însă aceste capacități rămân cu mult sub nivelurile instalate atât în Estonia, cât și în Lituania. Pentru a spori ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final de energie, Letonia ar avea de câștigat în special de pe urma exploatării energiei eoliene și solare și a creșterii producției din aceste surse. Chiar dacă au fost planificate unele acțiuni limitate în cadrul planului național de redresare și reziliență, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a elimina barierele rămase în ceea ce privește acordarea autorizațiilor pentru construirea sau instalarea de instalații de producere a energiei eoliene și solare. În plus, Letonia ar putea lua măsuri suplimentare pentru a promova flexibilitatea cererii, cum ar fi stocarea energiei deținute de consumatorii finali și participarea la resursele energetice distribuite și la serviciile de echilibrare și de flexibilitate. De asemenea, ar putea defini în mod clar rolurile anumitor participanți la piața energiei, cum ar fi agregatorii cererii la scară mică. Pe de altă parte, cererile de autorizații de racordare la rețea pentru instalațiile de producere a energiei din surse regenerabile depășesc considerabil capacitatea disponibilă a rețelei de energie electrică, motiv pentru care eliberarea de noi autorizații a fost sistată din iulie 2023. Acest lucru indică faptul că pot fi avute în vedere noi acțiuni de reglementare.

(27) Progresele realizate de Letonia în direcția unei economii circulare trebuie accelerate în vederea îndeplinirii obiectivelor Uniunii privind economia circulară. Indicatorii creșterii economice durabile se situează sub media Uniunii, iar amprenta materiilor prime a țării este în creștere. Letonia are rezultate medii în domeniul ecoinovării și ar beneficia de pe urma accelerării punerii în aplicare a modelelor de afaceri circulare și a stimulării investițiilor în

ecoinovare cu scopul de a spori utilizarea eficientă a resurselor și competitivitatea. Letonia a înregistrat progrese în ceea ce privește sistemul său de gestionare a deșeurilor, dar depozitează în continuare mai mult de jumătate din deșeurile sale municipale.

(28) Având în vedere legăturile strânse dintre economiile statelor membre din zona euro și contribuția lor colectivă la funcționarea uniunii economice și monetare, în 2024 Consiliul a recomandat statelor membre din zona euro să ia măsuri, inclusiv prin intermediul planurilor lor de redresare și reziliență, pentru a pune în aplicare Recomandarea pentru 2024 privind zona euro. În ceea ce privește Letonia, recomandările 1, 2, 3 și 4 contribuie la punerea în aplicare a primei, a celei de a doua, a celei de a treia și a celei de a patra recomandări cuprinse în Recomandarea pentru 2024 privind zona euro,

RECOMANDĂ ca, în 2024 și în 2025, Letonia să întreprindă acțiuni astfel încât:

1. Să prezinte planul bugetar-structural pe termen mediu în timp util. În conformitate cu cerințele Pactului de stabilitate și de creștere reformat, să limiteze creșterea cheltuielilor nete ([22]) în 2025 la o rată compatibilă, printre altele, cu menținerea deficitului public sub valoarea de referință de 3 % din PIB prevăzută în tratat și cu menținerea datoriei publice la un nivel prudent pe termen mediu. Să extindă baza de impozitare, inclusiv pentru capital și proprietăți, și să consolideze nivelul de adecvare al asistenței medicale și al protecției sociale.

2. Să continue punerea în aplicare rapidă și eficace a planului de redresare și reziliență, inclusiv a capitolului privind REPowerEU, asigurând finalizarea reformelor și a investițiilor până în august 2026. Să accelereze punerea în aplicare a programelor politicii de coeziune. În contextul evaluării la jumătatea perioadei a programelor respective, să continue să se concentreze asupra priorităților convenite, adoptând măsuri care să abordeze mai bine disparitățile și inegalitățile regionale persistente, luând în considerare, în același timp, oportunitățile oferite de inițiativa platformei „Tehnologii strategice pentru Europa” cu scopul de a îmbunătăți competitivitatea.

3. Să îmbunătățească mediul de afaceri prin reducerea sarcinii administrative și de reglementare pentru întreprinderi și prin facilitarea accesului la finanțare pentru întreprinderile mici și mijlocii, inclusiv prin împrumuturi publice și scheme de garanții menite să faciliteze investițiile de importanță strategică și să stimuleze concurența pe piețele financiare. Să abordeze deficitul de forță de muncă și lipsa de personal calificat, în special în domeniile STIM și în alte specializări necesare pentru tranziția verde și cea digitală, precum și în sectorul social și în cel al asistenței medicale, inclusiv prin măsuri țintite de perfecționare și recalificare, precum și prin îmbunătățirea condițiilor de muncă.

4. Să accelereze implementarea energiei eoliene și solare prin îmbunătățirea procedurilor de autorizare și prin promovarea flexibilității cererii. Să promoveze tranziția către o economie circulară prin ecoinovare și prin practici de gestionare durabilă a resurselor.

Adoptată la Luxemburg, 21 octombrie 2024.

Pentru Consiliu

Președintele

NAGY I.

([22]) Conform articolului 2 punctul 2 din Regulamentul (UE) 2024/1263, „cheltuieli nete” înseamnă cheltuielile publice, excluzând cheltuielile cu dobânzile, măsurile discreționare privind veniturile, cheltuielile aferente programelor Uniunii care sunt acoperite integral de venituri din fondurile Uniunii, cheltuielile naționale cu cofinanțarea programelor finanțate de Uniune, elementele ciclice ale cheltuielilor cu indemnizațiile de șomaj și măsurile cu caracter excepțional, precum și alte măsuri temporare.